

ALİ COŞKUN

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Sanayı Bakanları II. Toplantısı

Türkiye, İran, Pakistan, Afganistan ve altı Türk Cumhuriyeti arasında siyasi, ekonomik, ticari ve kültürel işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (EİT) Sanayi Bakanları II. Toplantısı, İstanbul'da yapıldı

Ekonomik İşbirliği Teşkilatının Yapısı

Bilindiği üzere, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT); bölge ülkeleri arasında siyasi, ekonomik, ticari ve kültürel işbirliğini derinleştirmek ve geliştirmek amacı ile Türkiye, İran ve Pakistan'ın öncülüğünde kurulmuştur. Geçmişi oldukça eskilere dayanan, uluslararası bir örgüt olarak faaliyetlerini yürütmektedir.

Bugün itibariyle teşkilat, Sovyet Bloku'nun 1990'lı yılların başında geçirdiği çözülme sürecinin ardından, bloktan ayrılarak bağımsızlıklarını kazanan altı yeni Türkî Cumhuriyeti ve devamında Afganistan'ın da katılımı ile yaklaşık yedi milyon kilometrekarelik bir coğrafyada yaklaşık 400 milyon insanın yaşadığı bir bölgeyi içermektedir.

Teşkilatın sekreterya hizmetleri İran'ın başkenti Tahran'da bulunan Genel Sekreterlik hizmet birimleri vasıtası ile sürdürülmektedir.

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı bünyesinde ulaştırmadan haberleşmeye, enerjiden tarıma, kültürden çevreye kadar birçok alanda, üye ülkeler arasında işbirliğini tesis etmek üzere çok geniş bir platformda çalışmalar yürütülmekte olup, geçtiğimiz yıl İran'ın ev sahipliğinde gerçekleştirilen EİT Sanayi Bakanları Birinci Toplantısı ile bölge ülkeleri arasında sanayi başlığı altında gelecek yıllarda yapılacak faaliyetlere önemli bir ivme kazandırılmıştır.

Bakanlar Toplantısı'nda Yaşanan Gelişmeler

Bu toplantıda, bölge ülkeleri arasında sanayi üst başlığı altında hangi alanlarda işbirliğinin ne koşullarda gerçekleştirileceğinin çerçevesini belirleyen "Bölgesel Sanayi İşbirliği İçin Eylem Planı" kabul edilmiş ve devamında üye ülkelerin ortak iradelerinin bir ifadesi olarak "Tahran Deklarasyonu" kabul edilmiştir.

Bilindiği üzere sanayi kavram itibarıyla, malların ve hizmetlerin daha serbest dolaşımına imkân tanıyan ticaret anlaşmaları, yatırım, teşvik, teknoloji, KOBİ, sınaî mülkiyet hakları, standardizasyon, metroloji, akreditasyon gibi oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır.

Bu açıdan, Birinci Bakanlar Toplantısı'nda kabul edilen Eylem Planı özellikle bakanlığımın görev alanı itibariyle;

- KOBİ'ler arası işbirliğini geliştirecek mekanizmaların kurulmasını,
- Sınaî mülkiyet alanında işbirliğinin derinleştirilmesini sağlayacak altyapının kurulmasını,
- Uluslararası ticaretin vazgeçilmez unsurları olan standardizasyon, metroloji ve akreditasyon konularında dünyadaki gelişmelere paralel bir yaklaşım izlenmesini sağlayacak işbirliğinin tesisini öngörmektedir.

Bununla birlikte, Sanayi Bakanları Birinci Toplantısı'nın en önemli çıktılarından birisi de bölge ülkeleri arasında sanayi işbirliğini kurmak üzere bir "Bölgesel Sanayi İşbirliği Stratejisi"nin hazırlanması yönünde alınan karardır. Bu çerçevede, geçtiğimiz yıl eylül ayı içerisinde bakanlığımızın ev sahipliğinde Ankara'da üye ülke bürokratlarının katılımı ile bir toplantı gerçekleştirilmiş ve "Strateji" metni üzerinde müzakerelerde bulunulmuştur.

Ancak, bölge ülkeleri arasındaki gelişmişlik düzeyinin farklılıklar arz etmesi ve makro ekonomik yapılanmalarının birbirinden oldukça farklı olması nedeniyle, o dönemde hazırlıkları devam eden genel bir "Strateji"nin, sanayisinin alt sektörlerine uyarlanmasında ortaya çıkabilecek komplikasyonları minimize etme noktasında üye ülkeler, alt sektör stratejileri hazırlanması konusunda görüş birliğine varmışlardır.

Öte yandan Eylül 2004'te gerçekleştirilen Uzmanlar Grubu Birinci Toplantısı'nda Türk tarafı;

- Otomotiv ve otomotiv yan sanayisi,
- Elektrikli ve elektronik ev aletleri sanayisi ve
- Gıda işleme sanayisinde, strateji hazırlamakla görevlendirilmiştir.

Yukarıda ifade edilen sektörler üzerinde Ekim 2004 ile Mart 2005 tarihleri arasında bakanlığım koordinasyo-

nunda ilgili sektörlerin temsilcilerinin de katılımı ile oluşturulan alt sektör stratejileri üzerinde çalışmalar yürütülmüştür.

Bu kapsamda, içinde bulunduğumuz yılın mart ayı içerisinde Pakistan'ın ev sahipliğinde gerçekleştirilen Uzmanlar Grubu İkinci Toplantısı'nda, Türk tarafı her bir sektör için farklı farklı stratejiler geliştirmek yerine tüm sektörlere uyarlanabilecek ve ana strateji belgesinin öngörülerinin sınırlarını aşmayacak, ticaret, eğitim ve yatırım odaklı bir jenerik strateji belgesini üye ülkelerin görüşüne sunmuştur.

Özellikle bölge ülkeleri ile ülkemiz arasında "sanayi" alanında yeni yeni ivme kazanmaya başlayan işbirliği oluşturma yönündeki çalışmaların daha emekleme aşamasında olduğu da unutulmaması gereken bir realitedir.

Alt sektör stratejilerinin hazırlanması konusunda Pakistan toplantısını müteakiben 18-19 Eylül 2005 tarihlerinde yapılan ve yalnızca İran, Pakistan ve Türkiye'den temsilcilerin katılımı ile gerçekleştirilen "ortak görev gücü" toplantısında İran tarafı alt sektör stratejisi oluşturulurken "değer zinciri" modelinin kullanılmasını önermiştir. Buna karşın ülkemizin mevcut ekonomik yapılanması ve uluslararası ticari işbirliğinin mevcut durumu da dikkate alınarak Türk tarafı, alt sektör stratejilerinin geliştirilmesinde "tedarik zinciri yönetimi" modelinin uygulanmasının daha uygun olacağını ifade etmiştir.

Bu çerçevede, EİT Sekreteryası her iki ülkenin önerilerinin de Bakanlar Toplantısı öncesinde yapılacak Yüksek Düzeyli Uzmanlar Grubu Toplantısı'nda test edilmesi durumunda, kabul edilebilecek modelin ortaya çıkmasında önemli bir aşama olacağını ifade ederek her iki ülkeye önerilerini otomotiv ve otomotiv yan sanayi alanında simüle etmelerini tavsiye etmiştir.

II. Bakanlar Toplantısı'nda Yaşanan Gelişmeler

21 Kasım 2005 tarihinde başlamış olan süreçte yürütülen çalışmaları, kaydedilen gelişmeleri ve ulaşılan sonuçları; üç farklı boyutta gerçekleştirilen toplantılar çerçevesinde değerlendirmemiz daha yerinde olacaktır.

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı bünyesinde ulaştırmadan haberleşmeye, enerjiden tarıma, kültürden çevreye kadar birçok alanda, **üye ülkeler** arasında **işbirliğini** tesis etmek üzere çok geniş bir platformda çalışmalar yürütülüyor

1. Boyut: 21 ve 22 Kasım 2005 tarihlerinde Yüksek Düzeyli Uzmanlar Grubu Toplantıları gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantıların ilk ayağında, daha önce ifade ettiğim "Bölgesel Sanayi İşbirliği Stratejisi" üzerinde yapılan çalışmaların değerlendirildiği "İlerleme Raporu" son haline kavuşturularak Bakanlar Toplantısı'nda kabul edilmiştir.

Yüksek Düzeyli Uzmanlar Grubu Toplantılarının ikinci ayağında yine az önce ifade ettiğim üzere öncelikle, otomotiv ve otomotiv yan sanayisinde Türk tarafınca akademisyenler ve ilgili sektör temsilcilerinin de katılımı ile hazırlanan "EİT Bölgesinde Otomotiv Sanayisinde Tedarik Zinciri Yönetimi Modeli" anlatılmıştır.

Bahse konu toplantının üçüncü ayağında ise, ilgili sektörde İran tarafının önerisi olan "Değer Zinciri" modeli tanıtılmıştır.

Toplantının son bölümünde ise, hem Türkiye hem de İran tarafının strateji önerileri üzerinde müzakerelerde bulunulmuştur. Yüksek Düzeyli Uzmanlar Grubu Toplantısı'nda hem İran hem de Türk tarafının önerilerinin EİT yaklaşımı adı altında her iki ülke uzmanlarının yapacakları bir toplantıda entegre edilerek bir sonraki bakanlar

toplantısında sunulması kararlaştırılmıştır.

Diğer yandan, üye ülkeler arasında ticaretin kolaylaştırılmasını amaçlayan ECOTA anlaşmasının önümüzdeki dönemde "sanayi" başlığı ile ilişkilendirilerek denkleme dahil edilmesi düşünülmektedir.

2. Boyut: Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Sanayi Bakanları Toplantısı'nın ikinci boyutunu belirli alt başlıklarda işbirliğinin tesisi için gerekli altyapının kurulması oluşturmaktadır. Bu kapsamda, ana hatları KOSGEB başkanlığımızca şekillendirilen "KOBİ Eylem Planı" üzerinde müzakerelerde bulunulmuştur.

EİT üyesi ülkelerin KOBİ'leri ile KOBİ üst kuruluşları arasında işbirliğini geliştirmek üzere tasarlanan "Eylem Planı" üzerinde Yüksek Düzeyli Memurlar Toplantısı'nda görüşmelerde bulunulmuş ve plan üzerinde üye ülke temsilcileri mutabık kalmışlardır.

Sanayi işbirliği için vazgeçilmez unsurlardan olan "Standardizasyon, Akreditasyon, Metroloji ve Uygunluk Değerlendirmesi" başlıkları altında yapılan bir diğer oturumda, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkelerde bahse konu alanlarda yakınsama sağlanması ve üst örgütler arasında işbirliği sağlanmasını temin edecek uluslararası teknik bir örgütün teşekkülünü öngören taslak "tüzük" üzerinde müzakerelerde bulunulmuştur.

Söz konusu örgütün, kuruluş, işleyiş, bütçe vb. düzenlemelerinin üye ülkelerin ilgili taraflarının yetkili temsilcilerinin katılımı ile yapılacak "spesifik" bir toplantıda çok boyutlu bir yaklaşımla yeniden değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır.

Yüksek Düzeyli Memurlar Toplantıları'nın ana başlıklarından birisini de sınai mülkiyet hakları oluşturmaktadır. Bu çerçevede, sınai mülkiyet hakları konusunda Türk Patent Enstitüsü (TPE) başkanlığımızca ana hatları şekillendirilen "Eylem Planı" üzerinde müzakerelerde bulunulmuştur.

Sınai mülkiyet haklarının sanayi işbirliğinin olmazsa olmaz şartlarından biri olduğu göz önüne alındığında, üzerinde müzakerelerde bulunulan "Eylem Planı"nın çok önemli bir aşama olduğu kabul edilmelidir.

Hepimizin de malumları olduğu üzere, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkelerin dünya ekonomik ve siyasi sistemi ile entegrasyon süreci tüm kurumları henüz tamamlanamamıştır. Bu açıdan, Türkiye olarak yapacağımız tüm bu çalışmaların en önemli sonuçlarından birisi de dünyada yaşanan gelişmelerin ve küreselleşme sürecinin söz konusu ülkelerde oluşturacağı etkileri önceden yansıtmak olduğudur.

21. yüzyılın dünya siyasi ve ekonomik yapılanmasında Çin ve Hindistan faktörleri ile özellikle EİT üyesi ülkelerin bahse konu iki ülke ile olan coğrafi yakınlıkları dikkate alındığında, ülkemizin izleyeceği rota ve göstereceği çaba daha anlamlı olacaktır. Bu açıdan sınai mülkiyet hakları, patent, endüstriyel işaretler gibi alanlarda işbirliği bölge ülkelerinin sınai rekabetlerinin önemli bir ayağını oluşturmaktadır.

Yüksek Düzeyli Memurlar Toplantıları'nın son bölümünde "özel sektörün geliştirilmesi ve özelleştirme" konusunda görüş alıverişinde bulunulmuştur. Söz konusu bölüme ilişkin oturumlarda, Özelleştirme İdaresi Başkanlığımızca Türkiye'nin özelleştirme sürecinde edindiği tecrübeler detaylı bir biçimde anlatılmış ve ülkemizin edindiği bu tecrübeyi üye ülkeler ile paylaşmasının yöntemleri üzerinde durulmuştur.

Daha öncede ifade edildiği üzere, EİT üyesi ülkelerin ekonomik yapılanmaları kamu ağırlıklı olarak işlemektedir. Bu açıdan, özelleştirme ve özel sektörün geliştirilmesi, sanayi işbirliği dikkate alındığında ihmal edilmemesi gereken bir olgudur.

Öte yandan, ilerleyen dönemlerde söz konusu ülkelerde yaşanması muhtemel özelleştirme uygulamalarına bugünden ülkemizin dahil olması imkanını oluşturacak olan bu toplantıların, hem ülkemiz yatırımcıları hem de sanayisi için önemli bir aşama olduğu da görünen bir gerçektir.

3. Boyut: 21 Kasım'da Uzmanlar Grubu Toplantısı ile başlayan süreç 23-24 Kasım 2005 tarihlerinde Yüksek Düzeyli Memurlar Toplantısı ile devam etmiş ve 25 Kasım 2005 tarihinde gerçekleştirilen Sanayi Bakanları İkinci Toplantısı ile sona ermiştir.

Bakanlar Toplantısı'na; Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreteri yanında, Türkiye dahil beş ülkeden bakan düzeyinde, iki ülkeden bakan yardımcısı düzeyinde, iki ülkeden büyükelçilik düzeyinde, bir ülkeden de yüksek düzeyli memur düzeyinde katılım gerçekleşmiştir.

Bakanlar Toplantısı'nda, Uzmanlar Grubu ve Yüksek Düzeyli Memurlar Toplantıları'nın çıktıları üzerinde görüşmelerde bulunulmuş ve temsil ettiğimiz sektör itibari ile gelecek dönemde izleyeceğimiz yol haritasını teşkil etmesi beklenen "İstanbul Deklarasyonu" onaylanmıştır.

Sonuç; yaşamakta olduğumuz zaman ve mekanın bir gereği olarak günümüzde ülkeler, başta ekonomik ve ticari olmak üzere teknik, kültürel, sosyal ve siyasal alanlarında işbirliği ortamları teşkil ederek, bölgesel nitelikli çalışmaları destekleyen, bu yönde atılan adımları teşvik eden bir çizgi izlemektedirler. Bu itibarla; ülkelerin ekonomi ve politika alanlarında söz sahibi olan temsilcilerinin bu ve benzeri platformlarda bir araya gelerek bölgesel bazda ekonomik gelişmelere dair görüş alışverişinde bulunmaları, ülkeler arası ilişkilerin çok yönlü geliştirilmesine ve ortak işbirliği alanlarının oluşturulmasına büyük katkılar sağlamaktadır.

Dolayısıyla, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın Sanayi Bakanları İkinci Toplantısı'nın ülkelerimiz arasındaki mevcut dostluk ve kardeşlik ilişkilerine paralel olarak, sanayi ve ekonomi alanında da üstün işbirliği imkanlarının oluşturulmasına vesile olacaktır. Yine, "İstanbul Deklarasyonu" ve "Bölgesel Sanayi İşbirliği Stratejisi"nin kabulü ile bölgemizdeki 400 milyon insanın refah düzeylerinin artmasına yardımcı olunacağına inanıyorum.

EİT üyesi ülkelerin ekonomik yapılanmaları **kamu ağırlıklı olarak** işlemektedir. Bu açıdan, özelleştirme ve özel sektörün geliştirilmesi, sanayi işbirliği dikkate alındığında **ihmal** edilmemesi gereken bir olgudur